

сличних истраживања у правцу постављања друштveno-културних оквира за стратегије борбе против крвно преносивих болести (HIV-а и HCV-а, пре свих). Наиме, како нас аутор информише, истраживања из различитих делова света показују да се мере превенције, уколико су сведене на епидемиолошка и медицинска деловања показују недовољним. Успешне акције обавезно у себе укључују шире, социокултурно познавање праксе, идеја и навика угрожених група. Наиме, аутор износи мишљење да, уколико се акције друштвене контроле и принуде већ не показују довољним у сузбијању ризичног понашања, адекватно познавање његових елемената и истраживање његових контекста и основа могу пружити бољи смер за превентивно деловање. Угрожене групе, које су и најизложеније поменути болестима услед својих навика, јесу миље у којем треба спроводити мере превенције, јер се тако најефикасније сужава друштвени епидемиолошки простор. Управо зато, истраживање тих група треба да буде један од императива превентивних мера у борби са крвно преносивим болестима, баш као и уочавање друштвених и културних подлога самог проблема.

Значај Жикићеве студије *Антропологија AIDS-а* је вишеструк. Реч је о раду пионирског карактера у домаћој науци, који третира једну веома актуелну и важну тему, показујући да њено медицинско и епидемиолошко проблематизовање није довољно. И затим, реч је о раду велике теоријске и апликативне вредности, који нам антрополошким испитивањем популације интравенских корисника дроге отвара социокултурну димензију проблема, истовремено указујући на адекватније начине његовог решавања.

Јелена Васиљевић

Richard Davenport-Hines, *The Pursuit of Oblivion, A Social History of Drugs*, London, 2001.

Ova monografija predstavlja sveobuhvatan i detaljan pregled istorije prisustva droga, tačnije – korišćenja droga u zapadnoj civilizaciji, od rane istorije do današnjih dana, što je predstavljeno hronološkim redom kroz 14 poglavlja. Budući da današnje tržište narkotika, bez obzira na ilegalnu poziciju, predstavlja jedno od najvećih svetskih tržišta, autor je pokušao da objasni na koji način je to tržište nastalo, na koji način je droga "kulturalizovana" i kako je kroz istoriju sam termin "korisnik droga" od označavanja pripadnika aristokratskog sloja – koje delimično postoji i danas u liku modela, holivudskih glumaca, muzičara i slično – počeo da se odnosi na pripadnike društvenih margina, te da poprima pored statusnih još i rasne, nacionalne i teritorijalne karakteristike. Shodno tome ova knjiga, kako sam autor navodi, jeste knjiga o monarsima, predsednicima vlade, velikim piscima i kompozitorima, vojnicima, adolesecentima ali i žrt-

vama getoa i srećnim mladim ljudima. Osnovni stav knjige jeste da sama intoksinacija kao pojava nije nova, devijantna i neprirodna pojava – društvo i kultura su to od nje načinili. Prikazujući istoriju droga, autor obuhva pet vekova u vremenskom smislu i gotovo ceo svet u prostornom smislu.

Istorija droge predstavljena je kroz povest jedne loše ideje, ideje prohibicije i stvaranja najisplativijeg svetskog crnog tržišta, počev od Amerike a zatim obuhvatajući celu planetu. Pojam "loše ideje" odnosi se na niz neadekvatnih zakona o drogama i njihovom korišćenju, počev od 19. veka, koji upotrebu droge kriminalizuju a korisnike droga prepoznaju kao opake neprijatelje društva. Autor detaljno prati razvoj zakonskih aktova vezanih za problematiku narkotika, za koje nalazi da su kontraproduktivni, te da su samo podsticali razvoj tržišta narkotika, napominjući da još u 19. veku započeti rat protiv prohibicije, nije završen ni danas. Neuspešne taktike borbe protiv prohibicije Sjedinjene američke države nametnule su ostatku sveta iz razloga koji su danas pomalo zaobavljeni, a koji imaju više veze za religijsko-ideološkim pogledom na svet, nego brigom za zdravlje i dobrobit pripadnika društva, što je zapravo i dovelo do povećanja tržišta narkotika i stvaranja narko-scena, te do povećavanja broja korisnika droga u čitavom svetu, čiji broj danas nije zanemarljiv. Autor ukazuje da nije droga ta koja sama po sebi vodi u kriminal već potreba za drogom; nije potreba za drogom ta koja gura pojedinca u kriminal već nezakonitost nabavke do koje su doveli odgovarajući zakoni. Društvena normativistika posvetila se pritisku na pojedinačne korisnike, ne uzimajući u obzir postojanje razlike između realne (ne)mogućnosti iskorenjivanja date prakse i njenog eventualnog sociokulturnog kontrolisanja u socijalno-epidemiološkom smislu. Ovo koncentrisanje na pojedine zavisnike, kao temelj borbe protiv narkotika, odvlačilo je pažnju od glavnog problema: širenja tržišta. Glavni stav zakona o drogama je to da je korisnik droga neprijatelj a pristup prevenciji zloupotreba vršio se zatvaranjem korisnika, podsticanjem apstinencije i povlačenje igala iz prodaje što dovelo do širenja malarije, kuge i HIV-a. Tek od 80tih godina 20. veka javlja se prvi pokušaj uvođenja tzv. programa smanjenja štete, koji intravenske korisnike droge podstiču na zdravstveno sigurno ubrizgavanje, ono koje vodi računa o opasnostima inficiranja bolestima koje se prenose putem krvi.

Pored istorije zakona, oslanjajući se na široki spektar pisanih izvora i svedočenja, autor nam daje i koristan pregled istorije samih droga i njihovih osobina, puteva njihov širenja na svetskom tržištu i razvoja kulturnih percepcija droga i percepcija korisnika droga, korišćenje droga u medicinske svrhe, razvoj otkrivanja destruktivnih svojstava droga, istoriju intravenskog korišćenja, stvaranje sintetičkih droga, lečenje zavisnika, stvaranje narko scena, začetke stigmatizacije korisnika, povezivanje rase i korišćenja droga, postepenost delegalizacije pojedinačnih droga.

Posmatranje kulturne istorije droge, posmatranje droge sa aspekta percepcije koju društvo nameće, neohodno nam je da bismo sagledali narkomaniju kao

društveni problem, te je i tretirali na odgovarajući način. Takođe, na jedan zanimljiv, opipljiv i slikovit način, Devenport-Hajnsova studija približava nam shvatanje razvoja i uloge prohibicije, razvoj i širenje tržišta droga, sam pojam narkofilske scene i mesta, uloge i značaja takvih scena u pogledu različitih kulturnih događaja i/ili ličnosti, kontraproduktivnost i neefikasnot političkih demagoških strategija u borbi protiv droge, kao i jedan veliki zauvek izgubljeni rat savremene civilizacije, rat protiv socijalne i kulturne introjekcije narkofilske zavisnosti.

Elena Kuneski